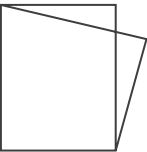

Malene Charlotte Larsen og Stine Liv Johansen: Social Media Across Everyday Contexts: Digital Childhood and Youth in the Nordics

Samfundslitteratur, 2024, 216 sider

Anmeldt af Lasse Skjærlund Nielsen, adjunkt, Læreruddannelsen i Aarhus, VIA University College

Digitale læringsplatforme er blevet en integreret del af folkeskoleelevernes hverdag, Esport og gamingfællesskaber har for længst etableret sig som uomgængelige kulturelle fænomener, og geopositioneringsfunktionen på Snapchat, med det mundrette navn Snap Map, tilbyder muligheden for konstant at kunne følge med i venners og families daglige færden. Eksempler som disse vidner om, hvordan online- og offlineliv i stigende grad smelter sammen i et ultraforbundet og medialt gennemsyret samfund. Dette er udgangspunktet for *Social Media Across Everyday Contexts*, som i en praktisk-teoretisk ramme grundigt præsenterer relevante forskningsbase-rede og empirisk funderede perspektiver på den digitale ungdom i de nordiske lande. Bogen henvender sig primært til medie- og kommunikationsstuderende, men forfatterne understreger, at den også sigter mod lærerstuderende og

praktikere, der arbejder med børn og unge. Bogen er skrevet af Malene Charlotte Larsen, lektor ved Aalborg Universitet, og Stine Liv Johansen, lektor ved Aarhus Universitet. Den er en revideret og videreudviklet udgave af *Børn, unge og medier* (2019) af samme forfattere. Derudover bidrager Elisabeth Staksrud, Ola Erstad, Sanna Spišák samt Anne Mette Thorhauge og Andreas Gregersen med fire gæstekapitler. Indholdsmæssigt favner bogen et bredt uddrag af temaer relateret til den digitale sfære som big data, kommercialisering af onlineplatforme, algoritmers betydning, legeformer, seksualitet & billeddeling, gaming, identitet og læring. Det samlende greb udgøres af en praksisteoretisk og praksisorienteret tilgang, hvor selve anvendelsen af platformenes digitale muligheder (*affordances*) i hverdagslivet

Malene Charlotte Larsen og Stine Liv Johansen: Social Media Across Everyday Contexts: Digital Childhood and Youth in the Nordics

står centralt. Det resulterer i et kontekst-sensitivt og ofte kritisk-refleksivt blik på børn og unges digitale praksisser.

Et tydeligt eksempel på bogens praksis-nære og refleksive tilgang findes i Sanna Spišáks kapitel, *Digital Platforms and Youth Sexuality*, der på overbevisende vis balancerer empirisk materiale, lovgivningsmæssige perspektiver og overraskende analytiske vinkler. Med et klart og læstomt sprog argumenterer Spišák for nødvendigheden af at supplere den dominerende fortælling om ungdomsseksualitet online – en fortælling, der ofte kredser om skam, risiko og skade. Hun introducerer i stedet et perspektiv, der betoner unges *agency* (handlekraft), kontekstsensitivitet og et fokus på den faktiske praksis. Resultatet er et øjenåbnende og centralt bidrag til en mere nuanceret forståelse af, hvordan unge navigerer og deltager i digitale rum præget af seksualiseret indhold.

Bogens forskningsbaserede fundament styrker generelt dens faglige tyngde og aktualitet. Ikke desto mindre fremstår enkelte kapitler allerede en smule forældede – et paradoks, der formentlig skyldes det hurtige tempo i den digitale udvikling. Nogle centrale pointer trækker på ældre forskningsprojekter og referencerammer, som i dag virker fjerne fra børn og unges faktiske mediebrug. At der for eksempel henvises til forskningsprojekter, hvor den sociale medieplatform Arto fungerer som det primære empiriske grundlag, i en bog fra 2024, svækker relevansen i en tekst, der netop ønsker at være kontekstsensitiv og praksisnær. Det rejser spørgsmålene, om enkelte dele af bogen i for høj grad læner sig op ad forfatternes tidligere

udgivelse *Børn, unge og medier* (2019), uden tilstrækkelig opdatering i forhold til de seneste års digitale tendenser og platformsskift, eller om forskningen i de nordiske lande simpelthen halter for langt efter i en konstant foranderlig digital virkelighed.

Med en nuanceret, og ofte tiltrængt paradoksal, tilgang præsenteres læsere både for positive overraskelser og kritiske opmærksomhedspunkter. I Stakruds gæstekapitel, *Children and the Internet – Ten Research Insights*, gøres der op med myten om skærmtid som den primære udfordring, samtidig med at konkrete digitale risici og udfordringer ved hjælpsøgende adfærd belyses. Kapitlet fremhæver også det betryggende budskab: De fleste børn trives faktisk i onlinemiljøer. Kapitlet vækker genklang til *Den store skærmkamp* af Andreas Lieberoth, der ligeledes fremstiller en empirisk funderet argumentation for en afdæmpet tilgang til skærmens fremtug i barndommen. I kontrast hertil stiller bogens afsluttende kapitel, *Children and Youth in a Datafied Society*, skarpt på et vanskeligt dilemma: Big Data og techvirksomhedernes ofte problematiske håndtering af børn og unges data. Hvor Stakruds kapitel skaber en nogenlunde rolig stemning, vækker dette kapitel nærmere lysten til at finde fastnettelefonen frem fra loftet og overveje, om den første mobiltelefon til barnet burde være mere ”dumb” end ”smart”.

Bogens kontinuerlige metodiske overvejelser fungerer som et kærkomment supplement til de tematiske præsentationer og gennemgange. Selvom de ikke altid udpensles i detaljer, tilbyder de inspiration til fremtidige undersøgelser

og forskning. Et tydeligt interdisciplinært fokus på kontinuerligt at anskue fænomenerne fra et børnecentreret perspektiv (*child-centred perspective*) bidrager til kontekstnære, refleksive og ofte dybdgående indsigter i børn og unges hverdagspraksisser. Hvis bogen i fremtiden skal revideres og genudgives i en helt tredje version, ville et endnu større fokus på diverse metoders brugbarhed til at skabe viden om børn og unges digital-analoge hverdagsliv være kærkomment til inddragelse på professionsuddannelserne, hvor der generelt ikke er et særligt stort fokus på, hvordan studerende kan producere empiri om det sammenfildrede digital-analoge hverdagsliv.

I kapitel 6, *Identity and self-presentation on social media*, ser vi endnu et eksempel på den kontekstnære og refleksive tilgang, hvor identitetsteoretiske perspektiver inddrages i analysen af online-identitetsperformance. Her sammenkrives psykodynamiske, sociologiske og poststrukturalistiske forståelser med teoretikere som Erikson, Goffman, Gergen, Butler og Lemke. Identitet fremstilles her som noget performativt og situationsbetinget – en produktiv proces. Kapitlet bidrager med relevante indsigter i, hvordan unge ofte søger at fremstå autentiske og overensstemmende i forholdet mellem offline- og onlineliv fremfor at eksperimentere med et væld af forskellige identiteter. Der savnes imidlertid en mere eksplicit diskussion af, hvordan unges rolle som receptive medieforbrugere også påvirker deres identitetsdannelse. Det havde været oplagt at udfolde dette i kapitlets afsnit om influencers, især i lyset af fremkomsten af problematiske digitale fænomener som *manosfæren*, *pro-ana*

(pro-anorexia), *incelsfæren* og *skinnytok* i løbet af det seneste årti. I bogens tredje kapitel, *Playful media practices*, findes ligeledes en oplagt mulighed for at dykke ned i disse mere dystre aspekter af identitetsdannelse i den digitale sfære under underoverskriften ”Dark play online”, der beklageligvis fylder under én beskeden side og ikke følges op på i identitetskapitlet. Den ensidige vægt på det producerende kan hænge sammen med bogens henvisning til begrebet *Web 2.0* i første kapitel – en betegnelse, der fremhæver brugernes skifte fra forbrugende til producerende deltagere. Begrebets relevans og aktualitet er indiskutabel, men forståelsen kunne med fordel være blevet nuanceret.

Valget om at anlægge et nordisk perspektiv er et originalt og velkomment bidrag. Det kontekstualiserer de digitale fænomener i forhold til unges faktiske, levede liv i Skandinavien. På trods af bogens generelt høje niveau og brede anvendelighed er den ikke umiddelbart egnet som pensum på de pædagogiske

professionsuddannelser. Den kan dog med fordel finde anvendelse i det nye fag *Teknologiforståelse* i læreruddannelsen, ligesom enkelte kapitler vil være relevante i specifikke faglige sammenhænge.

Spišáks kapitel om digital seksualitet er eksempelvis oplagt i seksualundervisning og pædagogisk psykologi, hvor det bidrager med en balanceret fremstilling af spændingsfeltet mellem unges retigheder og voksnes beskyttelsesbehov. Også kapitel 5, *Social media and social relations*, tilbyder sociologiske perspektiver på, hvordan digitale platformes strukturer – herunder algoritmer – påvirker sociale relationer og kan facilitere fænomener som digital mobning. Kapitlet kaster lys over, hvordan *affordances* indlejret i platformenes design former betingelserne for de unges deltagelse i diverse venskabelige, konfliktfyldte, tætte og distancerede relationer online.

Social Media Across Everyday Contexts er samlet set et relevant og tankevækkende bidrag til forståelsen af børn og

unges liv i en digitaliseret samtid. Den fungerer bedst som tematiseret læsning og som afsæt for videre refleksion snarere end som samlet pensumværk på de pædagogiske professionsuddannelser. Forfatterernes nøgterne og tilgængelige sprogbrug, kombineret med bogens empiriske forankring, gør den velegnet til et bredt publikum – også til er publikum uden særligt digitale forudsætninger eller forforståelse. Bogen fremstår mest overbevisende i de kapitler, hvor praksis, teori og metode forenes i en reflekteret og aktuel analyse – som eksempelvis hos Spišák. Til trods for enkelte forældede empiriske eksempler, der hurtigt kan tilgives med tanke på diskrepansen mellem de digitale platformes rivende udvikling og den til tider langsommelige hastighed, som grundige forskningsprojekter nødvendigvis fastholder, leverer bogen både kritiske og konstruktive perspektiver på digitale fænomener, og den kan med fordel læses af interessenter, der arbejder med eller forsker i børn og unges mediebrug i nordisk kontekst.